

Jindřich František Bobák:

S veselou do školy,

ještě veseleji ven

**S VESELOU DO ŠKOLY,
JEŠTĚ VESEJI VEN**

Jindřich František Bobák

S veselou do školy, ještě veseleji ven

Text © 2017 Jindřich František Bobák

Grafická úprava a sazba © Lukáš Vik, 2017

Obálka © 2017 Jindřich František Bobák

1. vydání © Lukáš Vik, 2017

ISBN ePub formátu: 978-80-7536-147-9 (ePub)

ISBN mobi formátu: 978-80-7536-148-6 (mobi)

ISBN PDF formátu: 978-80-7536-149-3 (PDF)

Konverze do elektronických formátů:

webdesignér Lukáš Vik

<http://www.lukasvik.cz>

Veškerá autorská práva jsou vyhrazena. Dílo je chráněno autorským zákonem. Volně šířit publikaci nebo její části je zakázáno!

Příložník pana ředitele

Není tomu ještě tak dávno, co panovaly v českých školách jiné poměry než dnes. Učitele si lidé vážili, neboť po starostovi a faráři byl nejvýznamnější osobou celé vesnice, někdy i města. Na učitele si nikdo nedovolil a nikdo na něho nenadával, protože co řekl, to bylo svaté nejen pro žáky, ale i pro jejich rodiče.

Ta naše škola stála až na samém konci městečka a šlo se k ní alejí starých lip. Byla to škola pohraniční a bylo brzy po válce. Každé zvonění na přestávku býval povel k hromadným rvačkám. Ve třídách, na chodbách, a dokonce i na záchodcích se z ničeho nic objevilo zmítající se klubko rváčů navzájem tak propletených, že jen stěží z nich vykoul nějaký obličej. Ani nevím, proč jsme se tenkrát tak strašně prali. Do školy chodili Poláci, Slezané a pár kluků z Moravy, tak možná proto. Holky se nikdy nepraly...

Tlumením vzepjatých vášní byli pověřeni dva mladí učitelé, Goláb a Škarka. Jeden z nich chodil po školní chodbě s rákoskou, ten druhý s řemenem, a když byli nablízku, byl jakž takž

klid. Třetím mužem byl sám pan ředitel. Ten si na nezbedné hochy pořídil příložník. Užíval ho zřídka, jenom jako „léku“, jak sám říkával, a léčit uměl znamenitě.

„Emile, vztyk a nastav ruku!“ zavelel toho dne a Emil, který právě čmáral na lavici cosi, co nemělo se školou vůbec nic společného, se postavil.

„Ruku, řekl jsem!“ houkl pohoršený ředitel a příložník v jeho pravici se zakmítal.

Třída ztichla. Každý věděl, co bude následovat a s napětím čekal na svist ředitelova příložníku provázený důvěrně známým mlasknutím. Křikne Emil „au!“ a zasychá bolestí, nebo se projeví jako správný rváčhrdina, kterého ani pořádná facka nebo rána do nosu nerozbrečí?

„Au!“ rozlehlo se třídou. „Pšia krev cholera!“ zaklel vzápětí rozkacený ředitel. Emil totiž v poslední chvíli rukou uhnul a svištěcí příložník přistál na ředitelově koleni stíženém artrózou. Vlastní ráně pan ředitel uhnout nestačil. „Chachar jeden šlonzackij!“ pokračoval v proklínání, „s tebu si to eště vyřídím!“

Ale kde byl Emilovi konec! Ten už na další „vyřizování účtů“ nečekal a ze zkoprnělé třídy horempádem uprchl. Ani o svoji brašnu se školními pomůckami se v té chvíli raději nestaral. Chtěl se pro ni ještě vrátit – ano, chtěl, ale dlouhá pustá chodba mu naháněla strach. Kdo ví, jestli by se odněkud nevynořil pan ředitel? Pořádný výprask by mě určitě neminul, pomyslel si.

Tak se přiloudal pln neveselých myšlenek a s hlavou vraženou mezi rameny až ke dveřím domu.

„Dobrý den,“ pozdravil, jak nejzpůsobněji uměl. Obvykle po tom pozdravu hodil brašnu s věcmi na židli u dveří, ale teď měl prázdné ruce a najednou nevěděl co s nimi.

„Jak komu,“ houkl táta od stolu, „co nového ve škole?“

„Nic,“ pokrčil rameny syn.

„A školní úkol, máš?“

„Nemám,“ zalhal Emil.

„Takže nemáš? Tak mi ukaž deníček, sešit, brašnu a vůbec všechno, co máš do školy,“ povídá otec a přimhouřenýma očima pozoruje syna.

„Když já, já... já jsem ji zapomněl ve škole,“ opět se vymlouvá syn.

„Cože? Zapomněl? – Maminko,“ otočil se ke sporáku, kde už matka připravovala něco k večeři, „jak se to dělá, když se zapomíná brašna s věcmi ve škole, nevíš? Už jsi někdy zapomněla kabelku v obchodě?“

„Nevím, ještě se mi nic takového nestalo,“ odpovídá máma.

„A co tady tato,“ shýbá se otec pod židli a pokládá na stůl Emilovu školní brašnu. „Není to náhodou ta tvoje?“

„Jjje,“ koktá Emil. Cítí, že je zle a chystá se na nejhorší. Teprve teď si všimá i tátova řemene ležícího hned vedle brašny na kuchyňském stole. A utéct není kam.

„Přinesla ji Jadwiga, abys věděl. To je tvoje spolužačka, ne?“

„Tatínku, prosím tě, odpusť mi,“ natahuje k pláči Emil.

„Vidíš ten řemen?“ povídá táta. „Když jsem se dověděl, co bylo dnes ve škole, nejdříve jsem si myslel, že tě seřežu jako koně. Ovládla mě velká zlost, to ti povím, ty hrdino! Rváči! Nemysli si, že

ani o těch vašich rvačkách nic nevím! Ještě dobře, že si s vámi vaši učitelé dokážou ve škole sami poradit. A ty? Ani ránu příložníkem nevydržíš, a přitom by sis ji zasloužil? Posero!“

„Tatínku, prosím tě,“ znovu zalkal Emil.

„Rozmyslel jsem si to, neseřežu tě a na řemen zapomenu na stole stejně, jako jsi ty zapomněl ve škole svou brašnu. Ale že jsi alespoň trochu hrdina, mi dokážeš jinak, chlapče. Hned zítra ráno půjdeš do ředitelny za panem ředitelem a osobně se mu omluvíš. Rozuměl jsi mi dobře?“

„Rororozuměl,“ koktá Emil plačky.

„A ještě něco: Z domu si s sebou vezmeš rýžový kartáč, mýdlo, kbelík, hadr a vůbec všechno, co potřebuješ k vyčistění lavice. Maminka ti ukáže, jak se to dělá. Přijdu si to zkontrolovat a pana ředitele se na všechno zeptám, to se spolehni.“

Příštího rána zaklepal Emil na dveře ředitelny a váhavě vstoupil.

„Dobrý den, pane řediteli,“ pozdravil, jak to měl z domu nakázáno.

„Dobrý den,“ vzhlédl ředitel od kupy sešitů na svém pracovním stole. Když spatřil ve dveřích Emila, nadto s kbelíkem v ruce, svraštil obočí.

„Copak, my máme ve škole novou uklízečku?“ ptá se potměšile, odložil pero a významně pohládl příložník ležící na stole hned vedle sešitů.

„Nebo si jdeš pro svoji odměnu, lumpe?“ znovu pohládl pověstný příložník.

„Ppppane řediteli, já se vám jdu omluvit. Pprosím vás, odpusťte mi to,“ koktá kluk.

„A co ten kbelík? Copak vám doma neteče voda?“ smířlivě na to ředitel.

„Prosím, teče. Ale já – já budu po vyučování čistit tu svoji lavici.“

„Ale copak, copak? Na to jsi přišel sám?“ diví se ředitel.

„Prosím, nepřišel. Tatínek mi to přikázal. Přijde si to zkontrolovat.“

„Moudrý tatínek,“ pohládl si ředitel již prošedivělou bradu. „Hned jsem si myslel, že to není z tvojí hlavy. Tedy souhlasím a tu omluvu přijímám. Ne za to, že jsi uhnul s rukou, ale žeš v sobě našel tolik statečnosti a přišel. A teď už utíkej, za chvílku zvoní. Ten kbelík tady nechej, aby se ti ve třídě nesmáli.“

Svůj příložník pan ředitel neodložil, ke své každodenní práci ho u tabule nutně potřeboval. Jen vzduchem už nikdy nezasvištěl. – Co kdyby mu zase někdo uhnul? Navíc se ukázalo, že mnohem účinnější je nechat provinilcům lavici po vyučování vyčistit.

Amálka

Toho dne se ve škole neučilo. Jenom v jednom jediném dni v roce mohla mládež hromadně opustit své školní lavice a s požehnáním pana ředitele vyrazit na školní pochodové cvičení. Tak se nazývala hromadná procházka přírodou, jejímž smyslem bylo protáhnout pokřivená záda a nabrat do plic zdravý lesní vzduch.

Parta pěti kluků „sedmé B“ však pojala úmysl pana ředitele a ostatních učitelů školy po svém. Kluci si přinesli krabičku s deseti ukradenými cigaretami. Byly to partyzánky, to nejlevnější kuřivo: Stálo jenom chvilku strachu, než se Tomášovi, jednomu z pětice výlupků, podařilo přemístit je z tátovy kapsy do svého chlebníku, ale s notnou dávkou sebezapření a „zavázanými nohavicemi u kalhot“ se to kouřit dalo.

V příhodný okamžik, když se třídní učitel nedíval, ztratili se kluci mezi buky a zahrnuli na jednu z opuštěných lesních pěšinek. Tam, schováni mezi několika urostlými sosnami, znalecky testovali chuť namodralého dýmu. Smrdělo to, kuckali, nikomu to nechutnalo,

ale každý se tvářil jako protřelý světák a před ostatními nic nepřiznal. Do plic to svinstvo nikdo nenabral, ani to neuměl, bylo to jenom takové neškodné pukání, jenže jejich rozmazlená spolužačka Amélie Kudrnová, která v té době rovněž pobývala v křoví (i když za zcela jiným účelem), je ze svého úkrytu viděla.

Byla to dívčina zplihlých vlasů neurčité barvy, s namodralými žilkami na stehnech, třídní klepna nejtěžšího kalibru. Všichni hned věděli, kolik uhodilo a že je zle, ale než stačili dívčinu zadržet a připoutat ji ke kmeni, byla pryč.

Netrvalo dlouho a mladí pánové stáli v řadě od největšího do nejmenšího před soudnou stolicí třídního učitele, samozřejmě stolicí trestající. Jejich učitel seděl na kmeni jakéhosi vyvráceného stromu a vůbec se s nimi nebabral. Tento třídní si kvůli každé pitomince hned rodiče do školy nevolal. Drobné přestupky si s jejich vřelým požehnáním vyřizoval sám. O velikosti takového přestupku i trestu rozhodoval také sám, a protože všichni jeho žáci o tiché dohodě mezi ním a rodiči dobře věděli, doma si raději nikdy nikdo nestěžoval.

Za keři to párkrát mlasklo a hoši byli propuštěni, či spíše hnáni cestou necestou tmavými lesními hvozdy. Učitel běžící za nimi byl nimrod. Nemaje po ruce brokovnici se co chvíli sehnul, házel po nich šiškami a volal: „Já vám dám, kuřáci! Udělám z vás štvané jeleny, smradi!“

Byl to duch pomsty, nebo čerstvě probuzená mužská ješitnost, která zalomcovala smysly trestaných hříšníků?

„Amálka,“ řvalo jim to v uších, „Amálka!“ Její jméno šustilo v korunách vzrostlých lesních velikánů a krvavými písmeny bylo vryto do kůry borovic. Sotvaže se jim podařilo zmizet učiteli z dohledu i dostřelu, vymysleli plán. Věděli, že násilím nic nezmohou. Svým vřískáním a kvikotem dokázala Amálka, tento nepodařený „zárodek ženství“, odradit i nejotrlejšího útočníka.

Ale kromě cigaret, které jim rozzuřený tříďas zničil a zadupal do země, měli s sebou také pytlík cucavých bonbónů a Amálka byla svou posedlostí po sladkostech pověstná. Mnoho kamarádek neměla, a protože se opět pozdržela

u jedné z houštin, šla lesní pěšinkou osamocená. Kluci po sobě párkrát mrkli.

„Amálko, co jdeš tak sama?“ přitočili se k ní.

„Chm!“ pohodila pohrdlivě hlavou.

„Ale Amálko, přece by ses na nás nezlobila?“

„Chm!“

„Chceš, dáme ti bonbóny a budeme zas kamarádi. Vezmi si!“

Velké váhání a nedůvěra.

„No tak, přece nám nedáš košem, když máš dnes na sobě tak pěkně upletený svetr? Nemáš náhodou narozeniny? To ti pletla maminka? I tu sukýnku máš moc pěknou...“

Menší váhání a slinění.

„Podívej, vezmeme si také. Budou to naše bonbóny míru, chceš?“

Chňap, bez váhání... A už byla jejich. Šla zažraná do pytlíku s bonbónky jako ovečka, poslouchala všechny ty pitominky kolem sebe, a přitom ani nezpozorovala, že školní mládež dávno kamsi zmizela i s panem učitelem. Kroužili kolem ní jako jestřábi, lichotili jí, nadbíhali a Amálka přivírala oči blahem.

Pak se jim z ničeho nic postavil do cesty suchý kmínek spadlý přes lesní pěšinu. Spiklenecky na ně párkrát zamrkal a než se Amálka naděla, byla přes něj ohnutá, sukýnku vyhrnutou pěkně vysoko přes hlavu a kalhotky pod koleny.

Bylo jich pět, bylo před Velikonocemi, každý mohl pětkrát, pětkrát pět je dvacet pět. Ta líčka, na která se přidělovalo, byla kulatá a pěkná, pěkně se při tom plácání začervenala, a proto se i výplata podobala spíše jemným pohlazením. Možná, že to byl právě ten pravý důvod, proč Amálka nekřičela ani neplakala, jen trpělivě snášela svůj úděl.

Byli tenkrát nevinní a hloupí. Ostatně, nebylo to naposledy, co se to v lesním mlázi krásně zabělalo. Jenom ty slzy, které byly při tom prolity a skanuly do mechu a jehličí, byly už prolity ze zcela jiných důvodů. Také příčiny k jejich prolévání byly ovšem jiné...

Někdo tě loví

Na začátku tohoto příběhu stojí úvaha téměř filosofická: Říká se, že každý muž je od přírody lovec nebo dobyvatel. Čím větší je před ním záhada, tím více usiluje o její odhalení; čím větší odpor se mu při tom klade, tím více se snaží, aby jej překonal. Jde o jakýsi druh atavismu, což je pozůstatek z pravěku. Ale kdo koho tu vlastně loví? Není to naopak žena, která pomocí různých svodů a s velkou dávkou vychytralosti a lstivosti cíhá na lovce, až jí sám padne do pastí? Tak jakýpak „lovec“ nebo „dobyvatel“?

Pro vzájemné lovení mužů a žen mají Angličané dokonce i přiléhavou větu, již si vyznávají lásku. Říkají: „I love you“. Volně přeloženo do češtiny to může vskutku znamenat jen obyčejný lov, totiž: „Já tě lovím...“

A zde je příhoda, která se nemohla odehrát nikde jinde než v české škole, kam normální Angličané nemohou. Možná, že i v anglické škole jsou lavice stejně počmárané jako v té naší, české. Je-li tomu tak, nápis „I LOVE YOU“ tam určitě nechybí. Nechyběl ani na desce lavice

jedné z pátých tříd základní školy, kterou nechal pan učitel František teprve před dvěma dny proviničům vyčistit. Učil v té třídě češtině. Však se něco nazlobil, aby žáci po lavicích nepsali, nevyrývali do nich kružítky nebo jinými ostrými předměty neslušné kresby a nápisy a aby si na ně nepsali taháky!

„Víte vůbec, jak dlouho musí taková lavice vydržet?“ kladl jim často otázku, ale nikdy se nedočkal odpovědi. Teď mu došlo, že ta otázka byla vlastně špatně položena. Proto se také žádné odpovědi nedočkal. Správně se měl zeptat ne „jak dlouho musí vydržet“, ale „kolik toho musí vydržet“! Ano, tak je to, pomyslel si a pokýval při tom náhlém záblesku poznání bílou hlavou.

Už by jistě usedl zpátky na židli za učitelskou katedru – tu mu naštěstí ještě žádný z těch rošťáků nepomaloval – když se přímo za jeho zády ozvalo: „Prosím, prosím!“

Pan učitel František nedokončil chůzi ke katedře a otočil se na podpatku. Tak se ocitl tváří v tvář Martince, která žádostivě mlela ve vzduchu prstíky a úporně se dožadovala slyšení.

„Prosím, prosím, co to znamená „I love you?“ četla z té zpropadené lavice, a protože ještě neznala všechny taje ostrovního jazyka, pronesla tu větu jadrnou češtinou bez anglické výslovnosti, přesně tak, jak to bylo na té lavici kýmisi o něco starším (a nepochybně i zkušenějším) vyryto, vydrápáno a začmáráno modrou fixou nebo jinak modře vybarveno, aby nebylo nejmenších pochyb o tom, že autor to myslí vážně a hodlá ve vřelých citech ke své vyvolené z vedlejší lavice setrvat až na věčné časy – amen...

Ach, na věčné časy, pomyslel si starý pán, znovu pokýval hlavou a vzpomněl na všechny ty dívky, ale i ženy, jimž už v životě řekl stejnou větu česky, rusky, německy, anglicky, francouzsky a bůhví jak ještě, a milovat je na věčné časy stejně nedokázal, stejně jako ony jeho. Pak se trochu pousmál nad nevinnou dívčí bezradností a řekl jednoduše: „Znamená to, Martinko, že tě někdo loví. Nebo tě chce ulovit,“ dodal bodře a chvíli se škodolibě pásl na dívčiných rozpacích.

Dívka Martinka se na okamžik zarazila a pak s očima rozšířenýma strachem a úžasem

nevěřicně vyhrkla: „To třeba jako lišku nebo medvěda?“ A netrpělivě čekala na odpověď.

„Tak nějak, Martinko, tak nějak. Na to si dávej veliký pozor, víš? A dobře si to pamatuj, až to někdy od někoho uslyšíš,“ dodal moudrý pedagog a obrátil se tváří k oknu, aby potlačil smích...

Bílá kravička

Celé městečko ji znalo – tu malou, jakoby do sebe scvrklou stařenku v obnošeném kroji a světlém šátku s výšivkami kolem hlavy. Snad každý ji už někdy potkal, jak pomaloučku, jen co noha nohu mine, kráčí ulicemi. Když ji nepotkal, alespoň ji někdy viděl.

Nechodila sama – vždycky měla společnost: Vedle ní šla bílá kravka snad stejně stará jako ona, i když kravky se tolika let nedožívají. Jako by chtěla svoji paní nějak napodobit, i ona šla, jen co noha nohu mine, také ona se při chůzi kymácela ze strany na stranu a moudře pokyvovala hlavou.

Ta kravka za sebou táhla vůz. Takový obyčejný vůz to byl s několika žebřinami po stranách – nebo spíše jenom vozík, aby ho to nebohé zvíře ještě z posledních sil utáhlo. Vozívala na něm tu pár otýpek dříví na podpal, tu pár pytlů uhlí do kamen, den za dnem, dům od domu, všude tam, kde to topení právě potřebovali.

Babka přijela, vypřáhla kravičku, uvázala ji na zelené, sama se posadila na lavičku nebo na mez do trávy a čekala, až si domácí náklad vyloží. Pak

si schovala své „cestovné“, řekla k tomu nezbytné „zaplať pánbůh“, a když bylo třeba, obrátila se zas na zpáteční cestu, aby posloužila dalším. Proutek, který drživala v ruce, nikdy nepoužila. Měla ho jen tak pro parádu. jako nezbytný, ale důležitý odznak práce, kterou vykonávala. Stejně jako když učitel drží v ruce křídu nebo ukazovátko, jako úředník nosí v kapse saka plnicí tužku nebo pero. Patřil k ní, jako k ní patřila malá modlitební knížka, kterou nosívala v druhé dlani.

„Vidíte ji? Už je zase tady!“ ukazovali si na ni školáci. Jak by ne? Připadala jim jako pohádkové zjevení.

„Panebože, ta snad brzo omdlí!“ rozesmál se Lukáš a několikrát mu při tom, pubertákovi jednomu, přeskočil hlas. Učíteli zatrnulo. Právě vstoupil do dveří a chtěl začít svou obvyklou hodinu dějepisu. Nemohl.

„Na místa!“ vykřikl místo toho přiškrceným hlasem a navyklým pohybem napsal na tabuli datum dvacátého září. On znal ten příběh staré paní a hlavou mu táhla jedna myšlenka za druhou. Najednou cítil potřebu, ba spíše

povinnost těm puberťákům v lavicích říct, co ho trápilo a co měl už dávno na srdci.

„Kdysi dávno,“ začal, „snad tak dávno, kam až paměť lidstva sahá, jezdily po vsích a městečkách stejné povozy jako ten, který vám teď projel pod okny. Někdy ho táhli silní pivovarští koně, jindy párek volků nebo kravička také navlas podobná té, kterou jste před malou chvílí viděli. Možná, že i lidé vypadali stejně, nosili stejné kroje a všichni prožívali podobné osudy. Jenže ten, o kterém vám teď budu vyprávět, nepatří na stránky dějepisu, ale také není vystřižen ze žádné učebnice. Ten se opravdu stal.“

Třída zmlkla, všech se zmocnilo napjaté očekávání. Jejich pan učitel byl výborný vypravěč.

„Byl konec září, stejně jako dnes,“ pokračoval. „Lesy v kopcích nad vinohrady ozařovalo první podzimní slunce a v jeho šikmých paprscích se široké révové listy barvily do zlata a do červena. Ze zlatých a modrých střapců se po celém kraji šířila nasládlá vůně. Toho slunečného dne dva mladí lidé sbírali na vinici hrozny a společně je ukládali do přistavených košů. Práce jim šla

sama od ruky, ani nevnímali čas. Nebylo divu, protože do sebe byli velmi zamilovaní.

„Jestlipak mi přijdeš zítra zase pomoci, lásko?“ ptá se chlapec a utírá si z čela pot.

„To víš, že přijdu, Jakoubku,“ usmálo se děvče. „Je tady tak krásně, že se člověku ani nechce jít domů.“

„No tak zůstaň,“ přemlouvá ji hoch, „v domku na vinici je dost místa pro oba.“

„To víš, maměnka s tatíčkem, ti by mi dali,“ červená se Terezka, jak se to děvče jmenovalo. „A co by tomu řekli lidé z městečka, kdyby věděli, že my tu tak sami...“

Jakub dobře ví, že každé další přemlouvání by bylo jenom mlácením prázdné slámy. Jeho Terezka je slušně vychované děvče a rodiče ji drží zkrátka – mají jenom ji.

Ještě jedno políbení a dívčiny šaty se naposledy zabělaly mezi révovím. Pěšinka vede dolů k železniční trati, pak už jen dolů z náspu, kousek cesty polem a jsou tu první stavení.

Děvče si bezstarostně prozpěvuje do kroku, má plnou hlavu Jakuba a svého zamilování. Jak mu to dnes na vinici slušelo! Na rtech ještě

pořád cítí jeho polibky, v uších jí zní sladké přemlouvání. Nákladní vlak blížící se ze zatačky zahlédne až v posledním okamžiku. Chce rychle z tratě odejít, ale bože, nejde to, noha se jí zasekla pod jedním z pražců.

Ubohá Terezka padá do tmy. Obě její nohy, její štíhlé bílé nohy, zůstaly mezi kolejemi...

Uběhlo několik měsíců. Jak se člověku dokáže během několika vteřin změnit svět! Už to nebylo to pěkné rozesmáté děvče, které plné života spěchalo pěšinkou vzhůru mezi vinicemi! Terezčiny tváře povadly, z pohublého obličeje se dívaly na svět dvě posmutnělé oči. Zdálo se, jako by se najednou celá zmenšila a propadla do sebe. Týdny a měsíce proležené na nemocničním lůžku vykonaly své. Stále ji chodili navštěvovat rodiče, bývalé spolužačky ze školy. Všechny ji litovaly, nosily jí květiny a dárky, ale postupně jich ubývalo, až zbyla jenom jedna jediná, ta nejvěrnější: Julka, dcera sousedky odnaproti.

I její Jakoubek za ní zpočátku chodil. Když byl za ní poprvé, jenom ji hladil a plakal. Pak se začaly přestávky mezi jeho návštěvami prodlužovat